

בס"ד, יום ראשון כח' כסליו תשע"א

שם: _____

זמן: _____

מבחן שבועי מסכת זבחים פר' - צ (90)

א. (1) קדשי קדשים או קדשים קלים ששחטן במחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו, ועבר והעלם על גבי המזבח, מה דינם ומדוע? (2) פסח ששחטו שלא לשמו, ועבר והעלהו על גבי המזבח, האם דינו כשאר קדשים קלים, ומדוע? (3) רובע ונרבע, נעבד, אתנן, כלאיים ויוצא דופן שהעלך על גבי המזבח, מה דינם, ומהיכן ילפינן להו (פרט), ובאיזה גוונא איירי, ומדוע? (4) חטאת שנשחטה בדרום ועבר והעלה על גבי המזבח, מה דינה, ומנלך?

ב. (1) "הניתנים למטה שנתנם למעלה והניתנים למטה שנתנם למעלה", מה דינם כשעבר והעלם על גבי המזבח, ומדוע? והאם דין זה נאמר בכל הניתנים למעלה שנתנם למטה, ומדוע? (2) דם שלן או שיצא, או אימורים שלנו או שיצאו, שעבר והעלך על גבי המזבח, מה דינם, ומנלך (פרט)? והאם יש נפקא מינה כמה זמן לך? ומה הדין היבא דנשפך דמו של הקרבן, ומדוע? (3) קרבן שקיבלו פסולים את דמו שעבר והעלהו על גבי המזבח, מה דינו, ומדוע?

ג. (1) השוחט בהמה או עוף בפנים או בחוץ והעלהו בחוץ, האם חייב, ומנלך? והאם בגוונא דשחטו בלילה, או דנפסל הדם בלינה או ביוצא, הדין שונה, ומדוע? (2) אימורי קדשים שהעלך על גבי המזבח קודם זריקה, מה דינן, ומדוע? והאם אפשר להוכיח דין זה מדינא דנשפך הדם, ומדוע? (3) "וכולן שעלו חיים לגבי המזבח ירדו", האני "כולם" מאי אתי לריבויא? ומאי קמשמע לן בהאי דינא? (4) "וכן עולה שעלתה חיה וכו'", באיזה עולה איירי בכשירה או בפסולה? ומה ההכרח לבאר הכי? ומאי קמשמע לן תנא בהאי דינא?

ד. 1) עולה שנשחטה על ראש המזבח, כיצד יש לנהוג עמה לענין הפשט וניתוח ומיחוי הקרב, ומדוע? 2) קדשים קלים שעלו על המזבח קודם זריקה, מה דינם לענין מעילה, ומדוע? 3) באר הנידון האם יש נרבע בעופות! ומהיכן פשוט? ואמאי אין לפשוט מדכתיב "מן התורים"? 4) מאי קמשמע לן ר' חנינא סגן הכהנים בדין בעלי מומין? 5) אלו שדינם שאם עלו לא ירדו, מה דינם אם ירדו?

ה. 1) כיצד יש לנהוג לכתחילה עם עצמות וגידי העולה, ומניין? והאם כשפירשו מן הבהמה דינם שונה (פרט), ומניין? וכיצד יש לו לנהוג היכא דהעלם שלא כדין? 2) עצמות וגידין שפקעו מעל גבי המזבח לארץ, מה דינם? ומה דינם אם עודן על המזבח? 3) על מה קאי דברי ר' זירא "לא שנו אלא שפירשו כלפי מטה וכו'", ומה הביאור בדברי הגמ' "ואפילו פירשו"? ועל מה קאי דברי רבה "לא שנו אלא שפירשו לאחר זריקה"? 4) מה דין מעילה בעצמות אשם חטאת ועולה, ומנלן?

ו. 1) איברים שפקעו מעל גבי המזבח, האם יחזירן או לאו, ומדוע? ומה דינם לענין מעילה? 2) האם אפשר לתרום תרומת הדשן מאיברין דשרירי, ומדוע? 3) מה הוא הזמן לתרומת הדשן, ומהיכן ילפינן לה? וכיצד היו נוהגים למעשה, ומדוע? 4) מי מסדר את המערכה ביום הכיפורים? והאם יש להוכיח דבר זה מסוגיין?

ז. 1) האם יש זמנים נוספים דיכולים לעשות עיכול לאיברין דשרירי (פרט), ומדוע? והאם בעינן שיהיו באתו זמן על המזבח? 2) לחם הפנים שלן בשולחן יותר מזמנו, האם נפסל משום לינה, ומניין? ומה הדין בקרבנות שלנו על המזבח, ומדוע? 3) מה דינו של הכבש או ריצפת העזרה אליבא דר' יהודה לענין קידוש פסולים?

ח. (1) האם כלי שרת גם מקדשים, ומניין? ומה הנפקא מינה אי מקדשין אי לאו (פרט)? (2) מה הוא הדין "אם עלה לא ירד" גבי דם פסול שעלה? וכיצד ינהג היבא דעבר וזרק דם שדינו שאם עלה ירד? (3) כיצד התבארו דברי המשנה "או שקיבלו פסולין וזרקו את דמם"? (4) איברים פסולין שעלו על הכבש, האם בכל גווני יכול להקטירם על גבי המזבח, ומדוע? (5) היכי משכחת לה מחשבת פסול בעולת העוף? ומדוע דווקא באופן זה?

ט. (1) כיצד כינתה המשנה את כלי הלח ואת כלי היבש, ומה טעם החילוק? והאם כלי לח מקדשין את היבש או כלי היבש מקדשים את הלח, ומדוע? (2) מה הם התנאים כדי שהכלי יקדש, ומה הטעם בתנאים אלו? והאם יש אופן היוצא מן הכלל? (3) המביא מנחות או ביכורים מן המדומע, מה דינו, ומדוע? (4) כיצד נוהגים עם כלי שרת שנפגמו, או עם בגדי כהונה שהתלכלכו, ומדוע?

י. (1) כיצד היה מראהו של המעיל ושוליו? ואיזה סימן נתנו בדבר, ומה הטעם בסימן זה? (2) על מה ועל מי מכפרים בגדי הכהונה, ומניין? (3) על מה מכפרת הקטורת, ומניין? ועל מה מכפרת ועל מי מכפרת העגלה הערופה? והאם בכל גווני בעינן לכפרתה?

יא. (1) תמידין ומוספין, מי קודם למי ומדוע? והאם קאי רק על עבודת הדם, או אף על ההקטרה? ומה הדין בתמיד ומנחת חביתין או נדרים ונדבות, ומדוע? (2) יום שיש בו כמה מוספין, מה הוא סדר קדימתן, ומניין? (3) בהמת חטאת ובהמת עולה, מעשה של מי קודמים, מניין ומדוע? והאם יש נפקא מינה בין המתנה הראשונה של חטאת לשאר המתנות, ומדוע? (4) מעשר ועולת העוף או חטאת העוף, מי קודם, ומדוע (פרט)?

יב. 1) דם חטאת ואיברי עולה, או אימורי חטאת ודם עולה, מי קודם, ומדוע? וכיצד הדין בדם אשם או אימורי אשם ואיברי עולה וחטאת או דם עולה וחטאת? 2) מה הוא סדר הקדימה היכא דיש לפניו חטאת שלמים בכור מעשר אשם תודה ואיל נזיר, ומדוע? 3) בשר קדשים קלים שיצא קודם זריקה, מה דינו ומדוע? והאם באימורים שיצאו הדין שונה, ומדוע?

יג. 1) אימורי קדשים קלים שיצאו קודם זריקה, מה דינם לענין פיגול נותר ואוכלן בטומאת הגוף, ומדוע? והאם בשתי הלחם שיצאו קודם זריקת דם הכבשים הדין שונה, ומדוע? 2) מנחת חוטא ומנחת נדבה ומנחת סוטה, מי מהן קודמת, ומדוע? 3) חטאת העוף ועולת העוף, מי מהם קודם, ומדוע? וכיצד סדר הקדימה היכא דמוטל עליו גם חטאת העוף וגם עולת בהמה, ומניין? 4) היכא דמוטל עליו גם חטאת וגם עולה, האם יש סדר מי יקדיש ראשון?

יד. 1) האם הדין הנאמר בקדימת חטאת לעולה נאמר בכל גווני, ומדוע? 2) היכא דעומדים לפניו מיני בהמות מאותו מין קרבן, האם יש סדר לקדימתן, ומדוע? 3) חטאת העוף ועולת בהמה ומעשר, מי מהן קודם, ומדוע? ולמה דימו התוס' הך מילתא? 4) המחויב חטאת ואשם, איזה קרבן יקרב ראשון (פרט), ומדוע? 5) כשעומדים לפניו מיני קרבנות, איזה קרבן יקדים אכילתו, ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן זבחים פר צ

א. (1) קדשי קדשים ששחטן במחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו, אם עלה לא ירד, וילפינן לה מדכתיב "תורת העולה" ריבה הכתוב לכל העולין. אמנם בקדשים קלים דקודם זריקת דמם לית בהו מעילה, כתבו התוס' דאיכא חילוק בין מחשבת חוץ לזמנו למחשבת חוץ למקומו, דבמחשבת חוץ למקומו, כיון דהזריקה לא מהני מידי, לא אמרינן ביה דאם עלה לא ירד, משום דאינו קדשי מובה. נוכתבו התוס' דשמא איירי רק בחשב לאכול במקום שאינו ראוי לשום אכילה. אבל מחשבת חוץ לזמנו, כיון דהזריקה קובעת בו דין פיגול, שפיר חשיב זריקה אף לענין דאם עלתה לא תרד.

(2) מבואר בברייתא דאף אם עלתה לא תרד. וכתבו התוס' דאף דהוי קדשים קלים ולית בהו מעילה, מכל מקום לא דמי למחשבת חוץ למקומו דחמירא טפי, והוי כשוחט קדשי קדשים בדרום דאמרינן דלא חשיב כלל שחיטה ואין המזבח מקדשו. אי נמי, פסול שלא לשמה קיל, כיון דכשר בכל הזבחים.

(3) בכל אלו הפסולים, אם נעשו קודם ההקדש, פשיטא דאין המזבח מקדשן. ואם אירע לאחר ההקדש, ילפינן מדכתיב "זאת" דאף אם עלו ירדו. אמנם בנעבד לא משכחת לה אלא בקדשים קלים אליבא דר' יוסי הגלילי. ובאתנן לא משכחת לה אלא בנתן לה עובר בהמת קדשים באתננה, דאילו שכבר קדושה הא לא חל אתנן על דבר הנדור. ובכלאים ויוצא דופן לא משכחת לה אלא במקדישן בבטן קדושת פה, דאי לאו הכי לא יחול עליהן קדושה, משום דוולדות קדשים רק בשעת הוויתן קדושים, ואין קדושה חלה על כלאים ויוצא דופן.

(4) מבואר בגמ' במעילה, דלר' יהודה דיוצא דמה ונשפך דמה אף אם עלה ירד, הוא הדין שחיטת דרום אם עלתה תרד, דכמאן דחנקינן דמי. וכתבו התוס', דילפינן לה או מדכתיב "כל דבר רע", או דהוי כעין שחיטת חוץ.

ב. (1) כתבו התוס' דבין לר' יהודה ובין לר' שמעון אם עלו לא ירדו, משום דשלא במקומו כמקומו דמי. וכתבו התוס' דבמעילה נחלקו רבה ור' יוסף, האם לר' שמעון איירי אף בעופות, ואף דאיכא קפידא במקום מליקתן, או דאיירי דווקא בדם בהמות, אבל במליקת עופות, אף ר' שמעון מודה דאם מלק עולה למטה, אין המזבח מקדשו.

(2) לינה בין בדם ובין באימורין כולי עלמא מודו דאם עלה לא ירד, דמריבין לה מריבויא דכתיב "תורת העולה". ולר' שמעון כולל הוא כל אלו שאין פסולן בקודש, ולר' יהודה כולל הוא רק אלו דמצינו להם הכשר במקום אחר, דבדם מצינו הכשר באימורין קודם עלות השחר, ובאימורין לאחר עלות השחר, מצינו הכשר בבשר שלמים. וכתבו התוס' דאין נפקא מינה כמה זמן לן. ולענין יוצא, בבשר כולי עלמא מודו שאם עלה לא ירד, דאף לר' יהודה הא מצינו לו הכשר בבמה. אמנם דם שיצא רק אליבא דר' שמעון לא ירד, אבל לר' יהודה אם עלה ירד, דבדם דחמיר לא ילפינן אלא מדבר שהכשרו בהכי ואשכחן ליה בעבודת פנים. ונשפך הדם, לר' שמעון אם עלה לא ירד, ולר' יהודה ירד משום דלא משכחת לה הכשר במקום אחר, ומסתברא למעוטי מחד מתלתא מיעוטי דקרא דכתיבי בקרא.

(3) כולי עלמא מודו דאם עלה לא ירד. אמנם לר' יהודה הוא רק בגוונא דכשר בציבור, דהא בעינן שיש לו הכשר במקום אחר. ולר' שמעון איכא ב' אופנים בתוס' האם סגי בשחיטה בכשרות, או דאף לשחיטה בעינן נמי לקבלה בכשרות, וקיבלו פסולים דאין כשרים בציבור אף אם עלה ירד.

ג. (1) השוחט בהמה בין בפנים ובין בחוץ והעלה בחוץ, חייב, כדמריבין בפרק כל הנשחטין דחייב בין על שחיטה בחוץ, ובין על העלאה בחוץ. ואם שחט עוף בחוץ והעלהו בחוץ, נמי חייב דילפינן לה מריבויא ד"או". אמנם אם שחטו בפנים, כיון דלא משכחת שום שחיטה בעוף בפנים, לא חשיב שחיטה ואינו חייב על העלאה. ואם שחט בהמה בלילה, דעת ר' יוחנן דחייב, דלא גרע משחט בחוץ, דהא לענין חולין שפיר הוי שחיטה, ולדעת ר' חייא בר אבא לא מהני כיון דהיא שחיטה פסולה. ואף לר' יוחנן, דווקא פסול בשחיטה אינו פוטרו מהעלאה בחוץ, אבל פסול יוצא ולן דאינו בשחיטה, פוטרו מחיוב בהעלאה בחוץ.

(2) לדעת ריש לקיש לא ירדו, לפי דנעשו לחמו של מזבח. ומסקינן דליכא להוכיח מדעת ר' שמעון דמכשיר גבי נשפך הדם, דכל שכן היכא דאיכא זריקת דם לבתר הכי, משום דאיכא למימר דר' שמעון בקדשי קדשים איירי, דלא בעינן כלל לזריקת הדם.

(3) לדעת ריש לקיש, איכא למימר דהאי כולן שעלו חיינן אקדשים קלים נמי קאי, ואתי לאשמועינן דהא שחוטים לא ירדו, והיינו אף קודם זריקה, דאי לאחר זריקה מאי קמשמע לן. אמנם איכא לדחות דאיירי בפסולין, והיינו בבעלי מומים דשייכי מחיים ואיירי אליבא דר' עקיבא דאמר דשחוטין אם עלה לא ירד, וקמשמע לן מתניתין, דבחיים ירד ואף דעתה כבר לא יוכל להעלותו.

(4) לדעת ריש לקיש, איירי בעולה כשרה, דאי בפסולה הא לית בה הפשט וניתוח, דממעטינן לה מדכתיב "אותה". וכתבו התוס' דאתי לאשמועינן דרישא נמי איירי בכשרים דקדשים קלים שעלו קודם זריקה לא ירדו. ולמאן דפליג אריש לקיש, ורישא איירי דווקא בפסולין, אי נימא דיש הפשט וניתוח על ראש המזבח, איכא למימר דסיפא דעולה איירי בכשרה, והא גופא קמשמע לן דאם שחטה יפשיט וינתח בראש המזבח, אבל למאן דאמר דאין הפשט וניתוח בראש המזבח, צריך לומר דאיירי בפסולה, אבל היתה לה שעת הכושר לאחר זריקה, ומשום הכי יש לה הפשט ועורה לכהנים.

ד. (1) אם היא עולה כשרה, לדעת רש"י איכא פלוגתא אם ינתחה בראש המזבח, או דדרך בזיון הוא, ויורידנה ויפשיטנה שם. ולדעת התוס', כולי עלמא מודו דבראש המזבח אינו צריך להורידה כדי להשפיטה. אבל מיחוי הקרב כולי עלמא מודו דנעשה למטה, דהא כתיב "הקריבהו נא לפחתך". ובעולה פסולה, כולי עלמא מודו דלא יורידנה להפשיטה, דהא אם תרד לא תעלה. ואם לא היתה לה שעת הכושר, אין לה כלל הפשט, ואם היתה לה שעת הכושר, יפשיטנה על המזבח. והקרב וודאי ירד למטה משום הקריבהו נא לפחתך, ואף דעתה אסור להעלותו, מכל מקום צריך לנקותו, משום דדרך בזיון הוא להטיל קדשי שמים כנבילה.

(2) מסקינן דאין בו מעילה, משום דכל שלא נורק דמו לא נברר חלק גבוה שבו.

(3) האם ילפינן דנרבע דומיא דרובע דרק היכא דמוזהר משום רובע מוזהר נמי משום נרבע, ועוף דאין בו רובע אף משום נרבע אין לאוסרו, או דלמא דסוף סוף נעבדה בו עבירה. ומסקינן, דמדדכשיר ר' עקיבא רק בעלי מומים הואיל וכשרים בעוף, ולא הכשיר נרבע, משמע דיש נרבע בעוף. וכן מוכח מדקתני הנרבע והמוקצה וכו' מטמאים אבית הבליעה, ומבואר דמשכחת נרבע בעופות. ומדכתיב "מן התורים" אין להוכיח, דשמא אתי למעוטי מוקצה.

(4) אי בעית אימא דאתי לאשמועינן מעשה דכן נהג אביו. אי בעית אימא דאתי לאשמועינן דאין להורידן בפרהסיא דרך בזיון, אלא כלאחר יד.

(5) מבואר במתניתין דאם עלו ירדו. וקאמר עולא דאם משלה האור ברובן אף אם ירדו יעלו. ואיכא לישנא דעולא איירי דווקא באלו דהוי מין הראוי להקרבה, אבל במתניתין דלקמן דאיירי במינים דאינן ראויים להקרבה וקריבין רק מחוברים, אף אם משלה האור ברובן לא יהני לחזור ולהעלותן אם פירשו.

ה. (1) לכתחילה אין שום מצוה להסירם מן הבהמה, אלא קריבין יחד עם הבהמה, דכתיב "והקטיר הכהן את הכל". ולדעת רבנן אליבא דרש"י, אף אם פירשו אין שום איסור להעלותם. והתוס' כתבו, דרבנן איירי דווקא פירשו קודם זריקה, אבל לאחר זריקה אף רבנן מודו דלא יעלו ואם עלו ירדו. ובשם ר' יצחק פירשו, דרבנן איירי דווקא בפירשו בראש המזבח. ולדעת רבי אם פירשו לא יעלו, ואף אם עלו ירדו. ונחלקו רש"י ותוס' בדעת תנא דמתניתין האם רק אסור להעלותם ואם העלם לא ירדו, או דאם עלו ירדו.

(2) מבואר במתניתין דלא יחזיר. וכתב רש"י דהיינו אין צריך להחזיר, ומשמע דאם רצה יכול להחזיר. ולכאורה היינו משום דכבר שלטה בהם האש וכדאמרין לעיל דיעלו. והתוס' כתבו, דאיירי בגוונא דכבר נתעכלו קצת, ומשום הכי לא יעלו, אבל אם רק משלה בהם האור ולא נתעכלו, יחזור ויעלם. ובגוונא דפקעו ועודן על המזבח, ילפי רבנן מדכתיב "הבשר והדם" דעיקולי עולה אתה מחזיר ואין אתה מחזיר עיקולי גידין ועצמות.

(3) לגירסת רש"י קאי על דברי רבי דאמר דאם עלו ירדו, דהיינו דווקא אם פירשו לצד מטה, אבל פירשו לצד המערכה, לא חשיב פירשו, דאדרבה קרבו אל המערכה. והקשו דאפילו פירשו, הא מחוברין יעלו קתני, ומבואר דדווקא כשהם מחוברים יעלו ושום גוונא דפרישה לא מהניא להעלותן. ומשום הכי קאמר רבה דהאי לא שנו לא קאי איעלו או ירדו, אלא קאי אהא דמשמע דווקא ירדו אבל קדושה אית בהו, ועלה אמרינן דלא שנו דיש בהם קדושה, אלא בפירשו קודם זריקה, אבל פירשו לאחר זריקה הוויקא מתירתם לכהנים ואין בהם שום קדושה. והתוס' הביאו גירסא דדברי ר' זירא קאי אמתניתין דלא יעלו, ודברי רבה דלא שנו קאי אברייתא דקתני בה "ואפילו פירשו", ואתי למימר דלאו בכל גוונא יש בה קדושה.

(4) עצמות אשם וחטאת לאחר זריקה כולי עלמא מודו דאין בהם מעילה, וילפינן מדכתיב בקרא "כחטאת כאשם וגו' לו יהיה". ובעולה, לדעת רבה ילפינן מהיקשא דלו יהיה לו יהיה דאף עצמות עולה מותרים. אמנם הוא רק בפירשו קודם זריקה, דבהכאי גוונא לא קבעתו זריקה למזבח אלא התירתו, אבל פירשו לאחר זריקה, קבעתו זריקה למזבח. ולדעת ר' אלעזר, אדרבה קודם זריקה לא אתי זריקה להתירו, אבל פירשו לאחר זריקה דומיא דאשם, שפיר התירתו הוויקא. [ובקודם זריקה נחלקו רש"י ותוס' בדעת ר' אלעזר, דלרש"י יש בו מעילה לעולם, ולתוס' יש בו מעילה רק עד זריקה].

ו. (1) היכא דנתעכלו ונעשו דשן, כולי עלמא מודו דאין להעלותן על המזבח דכבר נעשית מצוותן, ואף אין בהן מעילה. ואם לא נתעכלו, וודאי דמחזירין ויש בהם מעילה דהא לא נעשית מצוותן. ואם הם "שרירי" והיינו דשלטה האש בכולם ונתייבשו אלא שלא נעשו פחם, אמרינן במתניתין דקודם חצות יש להם דין בשר ויעלו ויש בהן מעילה, אבל לאחר חצות נעשין דשן וירדו ואין בהם מעילה. ולרש"י ילפינן מדכתיב "כל הלילה על מוקדה" וכתביב "כל הלילה והרים" ואמרינן חלקהו חציו להקטרה וחציו להרמה. והתוס' כתבו דלמסקנת סוגיין ילפינן לה מדכתיב "עד בוקר" וילפינן דתן בוקר לבוקרו של לילה דאינו ראוי כבר להקטרה, והיינו חצות לענין שרירי. (2) ברש"י מבואר דמחצות הם ראויים אף לתרומת הדשן. והתוס' כתבו דאינם ראויים להרמה, ומאי דקרי להו דשן היינו דאינם ראויים להקטרה. ובסוף דבריהם כתבו, דשמא ראויים להרמה דאמרינן היינו דראויים להינתן לתפוח.

(3) הזמן הוא כל הלילה, ולרש"י ילפינן לה מדכתיב "עד בוקר" דלענין הקטרה מיותר הוא ודרשינן לה לענין הרמה דתן בוקר והיינו השכמה נוספת לבוקרו של לילה דהוא עמוד השחר. ולתוס' ילפינן מדכתיב "כל הלילה והרים". ובכל יום היו בקרות הגבר או בסמוך לו, משום דסגי בהכי, וביום הכיפורים הקדימו לחצות משום חולשא דכהן גדול, ועיין לקמן. וברגלים שהיה דשן רב והיו צריכים זמן רב כדי לפנותו לתפוח, תרמו את הדשן באשמורה הראשונה.

(4) כתבו התוס' דמדאמרינן בסוגיין דמשום חולשא דכהן גדול היו תורמים ביום הכיפורים מחצות, משמע דאף סידור המערכה מוטלת עליו, ועל כן הקדימו כדי שיוכל לנח קודם עבודת התמיד. וכתבו, דיש שלא גרסו "כהן גדול" ומאי דהקדימו הוא משום חולשא דשאר אינשי. ואף אי גרסינן, יש לומר דהקדימו הכל כדי שבזמן תמיד השחר מיד יוכל הכהן לעשותו ולא יצטרך להשתהות עד שיהיה רעב וחלש.

ז. (1) לדעת רבה אף חצות דלמחר עושה עיכול, ולדעת רב חסדא חצות שני אינו עושה עיכול, אבל עמוד השחר עושה עיכול, דילפינן לה בקל וחומר מחצות, דמה חצות שאינו עושה לינה עושה עיכול, עמוד השחר שעושה לינה לא כל שכן שיעשה אף פיגול. ורבה פליג אהאי קל וחומר, משום דלשיטתו איכא למיפרך, דמה לחצות שעושה עיכול אף בראש המזבח, תאמר בעמוד השחר שאינו עושה לינה בראש המזבח. ומבואר בסוגיין דדווקא עמוד השחר הראשון עושה עיכול, אבל עמוד השחר השני אינו עושה עיכול [ועיין בתוס' מה שביארו בטעם הדבר, ועיין עולת שלמה]. ובריש סוגיין סברינן דבעינן שיהיו על המזבח בזמן שנעשה בו עיכול, אבל מסקנת סוגיין דלא בעינן שיהיו על המזבח.

(2) אין לינה בשולחן, וילפינן לה ממתניתין דמנחות דקתני גבי סידר את הלחם והבזיכין ביום ראשון, דאינו יכול להקטירם בשבת דהא בעינן זמן ז' ימים, אלא ישאירנו לשבת הבאה ואינו נפסל בלינה, ומדקתני לישנא יתירא "ואפילו הן על השולחן ימים רבים אין בכך כלום" משמע דאף בגוונא דנסדר כהלכתו והשולחן קידשו, מכל מקום אין בו לינה. ולענין מזבח, לדעת רבה ילפינן משולחן דתרווייהו כלי שרת. ולדעת רבא כיון דעשוי בבנין כריצפת העזרה, דינו כעזרה ויש בו פסול לינה.

(3) אף הכבש מקדש, וילפינן לה מדכתיב "את המזבח". אבל ריצפת העזרה, אפילו לר' יהודה דקידשוה לענין קרבנות, מכל מקום לא קידשוה לענין להקטיר עליה פסולים. [ומהתוס' לעיל (פד.) משמע דאף הריצפה קדושה לענין לעלות פסולים].

ח. (1) אף כלי שרת מקדשין וילפינן לה מדכתיב "כל הנוגע בהם יקדש". ונפקא מינה לענין דאין להם פדיון ואפילו נטמאו קודם כניסתן לכלי שרת, דהכלי שרת קידשה קדושת הגוף ואין לה פדיון. ולדעת ר' יוחנן אליבא דרש"י הוא נפקא מינה אף לענין להקריבו לכתחילה על המזבח. ולדעת ריש לקיש לענין להקריבו על המזבח אינו מקדש. והתוס' כתבו, דלר' יוחנן רק בדיעבד אם עלה לא ירד, ולריש לקיש אפילו לכתחילה יכול להעלותו. ואף לר' יוחנן בגוונא דהעלן בכלי שרת על המזבח, אף דהכלי חוצץ בינם למזבח, מכל מקום התקדשו ולא ירדו.

(2) מסקנת התוס', דהיכא דכבר זרק הדם, בכל גוונא אין לחייבו לקנח הדם. ומאי דאמרינן דאם עלה לא ירד, היינו דשרי עתה לזורק לכתחילה על המזבח.

(3) לביאור רש"י, ר' יוחנן ביאר דאיירי בגוונא דבין הקבלה ובין הוויקא נעשו על ידי פסולים, דאילו רק הקבלה נעשית על ידי פסול, הא התקדש בכלי ולא ירד. וריש לקיש דסבר דאין כלי שרת מקדש לענין להקריבו לכתחילה, כוונת המשנה או קיבלו או זרקו. והתוס' ביארו, דלר' יוחנן פירושא דמתניתין דהאי זרקו קאי אכולהו פסולין דמתניתין, דרק אם זרקו בדיעבד לא ירדו. ולריש לקיש כוונת מתניתין או קיבלו או זרקו, דבקבלו שרי לכתחילה להעלות האיברים למזבח. ובזרקו לדעת ר"ת הדם לא יתקנח, ולדעת התוס' שרי אף לזורק הדם.

4) מסקינן דאף להאי גיסא דאזיר כבש לאו כבש, מכל מקום כל דעומד בכבש והאיברים בידו, שפיר חשיב מונחים בכבש, ומשום הכי שפיר יכול להגביה האיברים בידו וליתנם על גבי המזבח, ואף דאזיר היה בין המזבח לכבש, מכל מקום יש חיבור לאיברי עולה, ואזלינן בתר רוב האבר דכן מונח באזיר הכבש או המזבח.

5) מסקינן דמשכחת לה רק במחשב מחשבת חוץ לזמנו ואף מחשב להורידה מעל המזבח באופן שתפסל בלינה, דבכהאי גוונא אילו יקיים מחשבתו, הרי הביאה לידי פסול, אבל אם לא יחשב להורידה מעל המזבח, אף אם יקיים מחשבתו וילינה, אינו מעשה פסול, דהא המזבח מקדש את הפסולים.

ט. 1) כלי הלח נקראים בשם כלים, וכלי היבש נקראים בשם מידות. ולרש"י הוא משום דלמין היבש היו רק שני כלים מיוחדים שהם של מידות, דאילו לשאר דברים היו משתמשים אף ליבש בכלי הלח. והתוס' כתבו דודאי דהיו כלים אחרים שאינם של מידה ששימשו רק ליבש, אלא משום דביבש לעולם אפשר למדוד בכלי דהא אפשר לגדוש בתוכו, קרי ליה כלי מידה, אבל בלח אינו יכול למדוד בכלי, דהא מידת לח פעמים שמידת מין זה יתירא על מידת מין זה, ואין אפשרות לגדוש התם. וכלי היבש אינם מקדשים את הלח משום דאינם ראויים להם, וכלי מידות הלח אינם מקדשים את היבש, דהא אין ראוי לשום שימוש של היבש, אבל כלים שאינם של מידה שפיר ראויים אף ליבש, כדכתיב "מזרק אחד וגו' שניהם מלאים קטורת". ואמרין בסוגיין, דאף דאין מקדשין ליקרב, מכל מקום מקדשים לענין לפסול.

2) בעינן שהכלי יהיה שלם ולא יהיה פגום באופן שאינו ראוי למעין מלאכתו הראשונה, דאי לאו הכי יצא מתורת כלי ואינו מקדש, וכן בעינן שיהיה בעורה. ובעינן שיהיו מלאין, והיינו דיהיה בהן דבר בשיעור שלם, אבל בפחות משיעורו הרי אינן ראוי לו, וילפינן לה מדכתיב "שניהם מלאים". ומכל מקום כל דעתו למלאותו, שפיר מתקדש קמא קמא מתחילת נתינתו.

3) לדעת רש"י אינו יכול להביא תרומה או ביכורים ממדומע של תרומה, דאף דמותר הוא לכהנים, מכל מקום ילפינן מדכתיב "משקה ישראל" דבעינן שיהיה ראוי לכל ישראל. ואם עבר והביאו אינו קדוש, מלבד מנחות דאיכא מאן דאמר דקדוש לענין דלא יצא לחולין ואינו יכול לפדותו. ולדעת התוס' איירי דווקא במדומע דערלה דאסור אף לכהנים, דאילו מדומע של תרומה כיון דשרי לכהנים שפיר הוי ממשקה ישראל.

4) פגם גדול אין מתקנים, אבל פגם קטן מתקנים, וסכין המטריף אף בפגם קטן (עיין חק נתן), אין מתקנים אלא גונוים. ובגדי כהונה שהתלכבו, אם הוא ליכלוך שאפשר להסירו על ידי מים, שרי אפילו בנתר ובורית, אבל אם בעי נתר או בורית, אסור לכבסו ואפילו רק עם מים. והטעם בכל הני הוא משום דאין עניות במקום עשירות.

י. 1) המעיל היה עשוי כולו מתכלת, ועל שוליו היו תולים רימונים העשויים מתכלת ארגמן ותולעת שני, ומראהו כעין רימון שלא נפתח. ובין רימון לרימון היו תולים פעמונים שבתוכן עינבלים, ולדעת תנא קמא היו שבעים ושנים פעמונים, שלושים וששה בכל צד, ולדעת ר' דוסא היו רק שלושים וששה, שמונה עשר בכל צד. וכהן מחלוקת מצינו נמי לענין מראות נגעים, וכתבו התוס' דהיינו משום דאמרין דתכלת ונגעים תרווייהו מכפרים על עוון לשון הרע.

2) מדסמכו את פרשת הקרבנות לפרשת בגדי כהונה, ילפינן דבגדי כהונה מכפרים כקרבנות. וכתונת מכפרת על שפיכות דמים, כדכתיב "וישחטו שעיר עזים ויטבילו את הכתנת בדם" וילפינן דכתונת היא טבילה לדם. וכתבו התוס' דהיינו דווקא כפרה לכלל ישראל אבל אינה מכפרת על ההורג גופיה. מכנסים על גילוי עריות כדכתיב לכסות בשר ערוה. מצנפת שבגובה הראש מכפרת על גסות הרוח. אבנט שחגור כנגד הלב מכפר על ההורג הלב. חושן על הדינים כדכתיב "חושן משפט". אפוד על עבודת כוכבים כדכתיב "אין אפוד ותרפים", ודרשינן דאם אין אפוד יש תרפים. ומעיל מכפר על לשון הרע דיבוא דבר שבקול ויכפר על דבר שבקול. וציץ שהוא על המצח מכפר על עזות פנים כדכתיב ביה נמי מצח.

3) קטורת מכפרת על עוון לשון הרע שבצינעא, דיבוא דבר שנעשה בחשאי ויכפר על דבר שנעשה בחשאי. ועגלה ערופה מכפרת על כלל ישראל בשפיכות דמים היכא דאינו ידוע מי ההורג. אבל אם ידוע מי ההורג ורק אין להורגו משום דנעשה בעדים בלא התראה, הרי כבר שנינו שהכתונת היא המכפרת על כלל ישראל.

יא. 1) תמידין קודמים למוספין, וילפינן לה מדכתיב "מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד". וכתבו התוס' דאין נפקא מינה בין עבודת הדם לעבודת ההקטרה, דהא בהאי קרא כתיבי גם הקטרה וגם מעשה הדם. וכן תמיד קודם למנחת חביתין ולנדורים ונדבות, דהא כתיב "עולה" ומשמע דראשונה תהיה.

2) המוסף התדיר הוא הקודם, ומשום הכי שבת קודם לראש חודש, וראש חודש לראש השנה. וילפינן לה או מדכתיב "כאלה תעשו ליום" דלגופיה לא בעי, דהא כבר כתיב תעשו ליום שבעת ימים, אלא אתי למימר דכמשפט סדר קדימתן של התמיד והמוסף, כן יהיה הסדר במוספין. ולדעת אביי ילפינן מגופיה דקרא דכתיב "אשר לעולת התמיד" דנתן הכתוב טעם להקדמתה משום דהיא תמיד.

3) דם חטאת קודם לדם עולה, וילפינן לה מדכתיב גבי חינוך הלויים "ועשה את האחד חטאת", והיינו טעמא משום דעדיף מדם העולה דהרי מכפר על חטא וקדיש טפי. ומבואר בסוגיין דלא רק המתנה הראשונה המכפרת קודמת, אלא כל המתנות קודמות, או משום דשם חטאת עליהם, או משום דכבר התחיל. ומאיך, איברי העולה קדמי לאיברי חטאת, וילפינן לה מדכתיב "ופר שני בן בקר תיקח לחטאת", והיינו טעמא משום דאיברי עולה מקודשים טפי לפי דכולם כליל.

4) מעשר קודם לחטאת העוף, לפי דבמעשר יש בין דם ובין אימורים, ולא דמי לחטאת העוף, דמלבד הא דאינה זבח, אף אין בה מתן אימורים למזבח. וכתב רש"י דכיון דקדמה לחטאת העוף, וודאי דקדמה אף לעולת העוף, דהא חטאת העוף קדמה לעולת העוף. והתוס' כתבו, דגבי עולה סגי בטעמא דלאו מין זבחה הוא.

יב. 1) איבעיא בגמי' דם חטאת ואיברי עולה, האם עדיף דם המכפר, או איברים דכולן כליל. וכן איבעיא דם חטאת ואימורי חטאת, האם אזלינן בתר דם חטאת או בתר האימורים דאתי מכח מכפר. ואימורי חטאת קדמי לאימורי אשם, וכמבואר במתניתין דאימורי חטאת קדשי טפי לפי דמתן דם טעון ד' מתנות. אבל איברי עולה דקדמי לחטאת כל שכן דקדמי לאשם. ולענין דם עולה ואשם הוא ספק בגמי', ולכאורה נפשט דדווקא דם חטאת קודם לאשם, אבל דם עולה לא קדים לדם אשם. ולענין דם אשם ואיברי עולה, העלו התוס' ב' צדדים אי דמי לדם חטאת ואיברי עולה, הא דדם חטאת חמיר טפי לפי דטעון מתן ד'.

2) חטאת קודמת לכל דהא טעונה מתן ד' קרבנות. ואחריה אשם דהוא קדשי קדשים, ולאחריה תודה דנאכלת ליום ולילה וטעונה ד' מיני חלות, ולאחריה איל נזיר דנמי נאכל רק ליום ולילה, וטעון שתי חלות, ולאחריהם שלמים דאף דנאכל לשני ימים ולילה אחד, מכל מקום טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, ולאחריה בכור דקדושתו מרחם, ולאחריה מעשר.

3) נחלקו ר' יוחנן וריש לקיש האם נפסל ביוצא, או דכיון דסופו לצאת אינו נפסל עתה ביוצא. ומעיקרא אמרינן דלענין אימורין כולי עלמא מדו דנפסל ביוצא, דהא אין סופו לצאת. ומסקינן דטעמא לאו משום דסופו לצאת, ומאן דהכשיר בבשר הכשיר אף באימורין.

יג. 1) לדעת ר' אליעזר אין חייבין עליהם משום פיגול דחשיב כאילו לא נזרק עליהם הדם ולא קרבו כל מתיריו. וכן אין חייבין משום נותר משום דאינו עומד לאכילה, וכן אין חייב משום טומאה, ולרש"י הוא משום דאימורין דאיתרבו לטומאה, דומיא דבשר איתרבאי דדווקא אחר זריקה חייב. ולדעת ר' עקיבא חייבין עליהם משום נותר טמא ופיגול. ואמר ר' פפא דפלוגתתם היא דווקא בגוונא דבשעת זריקת הדם הם לא היו על המזבח, אבל אם היו על המזבח כולי עלמא מודו דהזריקה מהניא להו. ולענין שתי הלחם כיון דלאו גופיה דיבבא הוא, כולי עלמא מודו דאם היו בחוץ אין הזריקה מקדשתן.

2) מנחת חוטא עדיפא על כולהו משום דמכפרת. ומנחת סוטה ונדבה איבעיא לן בגמ' מי עדיף, האם מנחת נדבה דיש בה שמן ולבונה, או מנחת סוטה דבאה על עוון ובאה לברר.

3) חטאת העוף קודמת לעולת העוף, וילפינן לה מדכתיב "ואת השני יעשה עולה". וחטאת העוף קודמת אף לעולת בהמה, וילפינן לה מדכתיב "והקריב את אשר לחטאת ראשונה" וכיון דלא מיבעי ליה לגופיה, אתי לבנין אב לכל התורה דחטאת קודמת לעולה.

4) מבואר במתניתין דצריך להקידש אף את החטאת ראשונה. ולגירסת הר"ר חיים בסוגיין מבואר דביולדת צריך קודם להקדיש העולה כסדר הכתוב בתורה.

יד. 1) למסקנת הגמ' בפרי החג כיון דכתיב "כמשפטם" ילפינן דבעינן כסדר האמור בהם דעולה קודמת לחטאת. וכן בפר ושעיר של עבודת כוכבים, כיון דכתיב כמשפט, מקדימים את העולה לחטאת.

2) יקדים קודם המין המרובה בנסכים דיש בו טפי קדושת מזבח, ועל כן פר קודם לאיל, ואיל קודם לכבש. וכבש קודם לשעיר לפי דבעלמא מרובה הוא באליה. [אמנם למסקנת סוגיין דאיירי בקרבנות החג ליכא ראייה].

3) הכא תרגימו דמין זבח עדיף, ועל כן יקדים המעשר כדאשכחן בעלמא דמעשר קדים לחטאת העוף. ובמערבא אמרו דהעולת בהמה דנדחית על ידי חטאת העוף, יכולה אף לדחות המעשר דבעלמא נדחה מפני חטאת העוף. והתוס' דימו הך מילתא לאבידתו ואבידת חבירו וכבוד אב ואם למאן דאמר משלו, דאילו מצד כבוד אביו חייב להפסיק מעבודתו, אבל מאידך אבידת חבירו דאין כיבוד אב ואם דוחה אותה, אינה דוחה את אבידתו.

4) בעלמא יש לו להביא קודם החטאת כמו שנתבאר משום דדמה ניתן על ד' קרנות. מלבד אשם מצורע הבא להכשיר. וכתבו התוס' בתירוץ אחד, דלאו לאקדומי לחטאת ידידה קאמרינן, דהא חטאת ידידה נמי באה להכשיר, אלא איירי כנגד חטאת דעלמא.

5) יש לו להקדים את אותו דקודם בעשייתו, דחטאת קודם לאשם ואשם לתורה ותודה לשלמים ושלמים לבכור.